

Føroya Sosial-Demokrat

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 19

Lýsingarprisur fyri min: 20 øyrur á
1. síðu, 15 øyrur á 3. og 4. síðu

Mánadagin 4. mai 1953

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 3,20 + porto um fjórðingsárið

26. Árg

VELJARAR!

**Kannið og svarið uppá hesar spurningar,
áðrenn tit fara til valborðið
heima kann eingin ansvarsfullur sita**

HVØR SETTI FRAM UPPSKOT UM
EINA FULLFEGGJADA ENDURNÝGGJAN
AV SKIPAFLOTA OKKARA VIÐ 25 MO-
DERNAÐUM DIESELTRÖLARUM O. O.
SKIPUM?

Tað var javnaðarflokkurin við Dam á
odda!

HVØR FELDI HETTA MEGNARUPP-
SKOTIÐ TIL VIKS?

Sambandsmenn við Poulsen á odda!

HVØR SETTI FYRI FLEIRI ÁRUM
SIÐANI FULLFEGGJAD UPPSKOT FRAM
Á TINGI UM ØTBYGGJAN AV SYD-
HAVNEN I FØROYINGAHAVNINI?

Tað var P. M. Dam!

HVØR KVEIÐSTRADI HETTA UPP-
SKOTIÐ TIL VIKS?

Tað vóru sambandsmenn o. a. við Poulsen á odda!

HVØR LEGDI FYRI VIÐ TEIÐUM SO-
SIALU LÖGUNUM?

Tað var javnaðarflokkurin við Dam á
odda!

HVØR STREMBADI LEINGI ÍMÓTI?

Tað var sambandið við Poulsen á odda!

HVØR ROYNDI AT SELJA HVALA-
STØÐIR OKKARA VIÐ SUBURISHAVS-
HVALARETTINDUM?

Tað vóru sambandið o. a. við Poulsen á odda.

HVØR VAR ÍMÓTI OG BJARGADI
HESUM RÆTTINDUM FYRI FØROYAR?

Tað var javnaðarflokkurin, styðjaður av
hina oppositiðini.

HVØR VILDI AVREIÐA 4 MILLJÓNIR
AV MARSHALLPENINGINUM I SJÓ-
VINNBANKAN?

Tað vóru sambandið o. a. við Poulsen á odda!

HVØR FEKK FORÐAÐ HESUM, SO
NATIONALBANKIN VIÐ STATINUM
AFTANFYRI SEG KOM I STAÐIN AT
HJÁLPA BANKANUM OG VIT KOMU
AT HAVA 4 MILLJÓNIR AV MARSHALL-
PENINGI MEIRI TÖKAN?

Tað var javnaðarflokkurin við Dam á odda!

HVØR HEVUR LIKA SIÐAN UNÐAN
KRIGNUM STRÍÐST FYRI, AT FISKI-
MENN KOMU AT HAVA LIKA SO NÖGV
AT SIGA SUM REIÐARARNIR I FISKA-
SÖLUN?

Tað var javnaðarflokkurin við Dam á odda!

HVØR FELDI HESI UPPSKOT?

Sambandsflokkurin o. a. við Poulsen á odda!

HVØR SETTI UPPSKOT FRAM Á
TINGI VIÐ LÖG AT CEVA FISKIMANNI-
NUM ØSKERÐAN FRÁBYTISRÆTT VIÐ
ÖLLUM FISKISKIPIUM?

Tað var javnaðarflokkurin við Dam á odda!

HVØR FELDI HETTA RÆTTVISA
UPPSKOT?

Sambandsflokkurin o. a. við Poulsen á odda!

HVØR SETTI UPPSKOT FRAM Á
TINGI VIÐ LÖG AT CEVA FISKIMANNI-
NUM ØSKERÐAN FRÁBYTISRÆTT VIÐ
ÖLLUM FISKISKIPIUM?

Tað var javnaðarflokkurin við Dam á odda!

HVØR FELDI HETTA RÆTTVISA
UPPSKOT?

Sambandsflokkurin o. a. við Poulsen á odda!

HVØR SETTI FRAM UPPSKOT Á
TINGI UM MINSTULÖN TIL FISKI-
MENN OG FEKK TAÐ SAMTYKT SO-
LEIÐIS, AT TINGIÐ SKULDI TRYGGJA
PENINGIN, UM UNDIRSKOT VÆRÐ I
GRUNNUM?

Tað vóru javnaðarmenn við Dam á odda!

HVØR VÖRU TEIR, IÐ AVTÖKU
HESA LÖG?

Tað vóru sambandsmenn o. a. við Poulsen á odda!

HVØR VÖRU TEIR, IÐ AVTÖKU
HESA LÖG?

Tað vóru sambandsmenn o. a. við Poulsen á odda!

HVØR VÖRU TEIR, IÐ AVTÖKU
HESA LÖG?

Tað vóru sambandsmenn o. a. við Poulsen á odda!

Seinri varð lógin vegna streiku sett aftur
í gildi, men í mikil skerdum og kripilum
skili.

HVØR SETTI FRAM UPPSKOTIÐ Á
TINGI UM FÖRSKOTSINDAN VIÐ
TINGSINS TRYGGJAN FYRI PENING-
INUM, UM GRUNNURIN IKKI SKULDI
ROKKIÐ TIL?

Tað vóru javnaðarmenn við Dam á odda!

HVØRJI AVTÖKU HESA LÖG?

Tað vóru sambandsmenn o. a. við Poulsen á odda!

Vegna streikuna móti tinginum varð lög-

in sett aftur í gildi, men í skerdum og
kripilum skili.

HVØRJI VÖRU TEIR, SUM — AN-
ANDI AT STÖRREIÐARARNIR VILDU
FARA AT KASTA FRÁ SÆR OG KOYRA
FISKIMENNINAR OG ALLAR SMÆRRI
SKIPAEIGARAR — UD I DEN KOLDE
SNE, OG SIGA SEG LEYSAN AV BÆDI
LÖNJAVNING OG FÖRSKOTSINDAN —
I GÖÐARI TÍÐ SETTI FRAM FULL-
FEGGJAD UPPSKOT UM EINA FISKA-
SÖLU, HVAR FISKIMENN KOMU AT
HAVA LIKA NÖGV AT SIGA SUM REIÐ-
ARARNIR?

Tað vóru javnaðarmenn við Dam á odda!

HVØRJI VÖRU TEIR, SUM SÖGDU,
AT TEIR IKKI KUNDU VIÐGERA MÁL-
IÐ TI TINGSETAN SKULDI VERA LIÐ-
IN SO LANGT FRAM?

Tað vóru sambandsmenn o. a. við Poulsen á odda!

HVØRJI VÖRU TEIR, SUM SO SETTI-
U FRAM UPPSKOT UM, AT I FALL

JAVNAÐARFLOKKURIN KREVR LÖGTINGIÐ SAMAN

**Vegna javnaðarflokkin hevur P. M.
Dam sent landsstýrinum soljóðandi
skriv:**

Til Føroya landsstýri, Tórshavn.

Frætt hava vit, at L.F. Føroya Fiskasøla á
aðalfundi 29. apríl 1953 hevur lagt einkar-
rættin at selja fisk frá sær, samstundis
sum felagið boðar frá, at tað vil vera leyst
av öllum skyldum, ið tað higartil hevur haft
viðvíkjandi forskotsindan til fiskimenn og
tryggin av eini minstuløn til teirra.

Löngu í seinastu settu hövdu vit varhugan
av, at so lór at verða. Vit settu tí fyrst fram
uppskot um við lög at fáa skipaða eina
fiska- og sildasölu fyrri alt landið, hvar fiski-
menn komu at hava eins nógva at siga í
stýrinum fyrri sölu sum reiðararnir. Men
hildið varð tá, at tingsetan var so útlönd, at
spurningurin mátti biða til ólavsøkingið.

Vit settu so fram uppskot um, at lands-

stýrið skuldi, um tað hendi, sum hent er, at
Føroya Fiskasøla legði frá sær einkarrætt
in og harvið skylduna at selja allan salt- og
klippisk landsins við somu fyrinumum fyrri
allar, samankalla Føroya lögting til viðgerð
av fiskasöluskipanini. Men tessverri fall
uppskotið. Uppskot okkara var sett fram,
tí vit vita, at tað fer illa at bera til hjá öllum
teimum smærri og veiku skipaeigar-
num eins og hjá fiskimönnum, ið ikki hava
haft hvørt til at fáast við at selja fisk, fáa
sær tað neyðiga kennekap og kunneika til
marknað og fiskaeigarar, at kunna kapp-
ast við teir, sum hava haft tann fyrinum at
sínið í leiðsluni av fiskasöluni og lært bæði
marknaðin og fiskaeigararnir í teimum
ymmsu londunum at kenna. Haraftrat kemur,
at mangir av teim veiku og smáu fiskafar-
leiðarum aftrat at vera óroyndir og ókunni-
gír ikki eiga peningin, ið tórvær fyrri at

HAVA JAVNAÐARMENN DRIPIÐ OG VILJA TEIR DREPA FØROYSKT SJÁLVESTÝRI

So ófatligi tað ljóðar, sigur kortini »Dag-
blaðið« í eini grein síni móti javnaðarmönnum,
at teir vilja drepa føroyskt sjálfstýri.

»Dagblaðið« veit, at hetta er so ósatt sum
tað er sagt.

Tað veit:

at tað vóru javnaðarmenn, sum fastastir
stöðu í kravinum um stýrisskipanina, ið
hevur givið okkum skráseting av flagginum,
löggeivvaldinum, fyrsta rættin fyrri føroysk-
um sum okkara hövudsamla, rættin til at
svirtaka tað, ið vit fíggjarliga orka uttan
kortini skylda til at gera meiri enn vit
orka o. a. meiri sjálfstýrisrætt.

at tað eru javnaðarmenn, sum eiga höv-
udsøruna fyrri, at vit í dag hava lóvið at
tala, skriva og flagga, sum vit sjálvi vilja í
Danmark.

at tað er P. M. Dam at takka fyrri, at
okkara nationala stöða ikki bara verður góð-
kend, men at danir, fleiri og fleiri, kenna
tað sum ein heiður og eina gleði at gera tað,
ið teir kunna fyrri at virða og »introdusera«
og »representera« okkum sum eitt serligt

fólk, sun ta settu norðlendsku tjóðina.

at P. M. Dam, um hann verður valdur
á danatung, aldri vil gloyma at gera alt, hvat
ið hann kann, og hvat ið hann kann fáa vin-
ir og partamenn sínar at gera fyrri at varð-
veita føroyingum sum eitt serligt fólk, sum
eina serliga tjóð.

Um »Dagblaðið« lesur t. d. greinina, sum
Dam hevur skrivað í »Færøerne« í dag, ið
er eitt serligt Føroyamunur sum uppskið-
stíla tað stóra keypmannahavniska blaðið Sösi-
al-demokraten, vil blaðið ástunda, at fríari og
meiri føroysk tala hevur aldri fingið innivist
í teirri stóru keypmannahavnisku pressuni.

Sama kann sigast um Dams grein í bókini
til Hedtoft, har ikki bara teir norðurlendsku
statsministrarnir, men ein ríuga av fremstu
monnum innanfyri arbeiðararösluna í Dan-
mark, Noreg, Svøríki, Finlandi, Islandi eins
og Tísklandi, Hólandi og øðrum londum
hava skrivað.

Dam skrivur um: Færøerne og Norden.

Dams skrivning, tala í Danmark, Noregi og
Svøríki eins og í Stóra Bretlandi undir krig-

kunna komu út, í samband við fiskamarknað-
in og fiskaeigararnar, har teir nú eru
at finna. Nú leikar um livið hjá teimum
smáu og veiku skipaeigarunum og fiskaru-
num, ið vilja nýta sín rætt at býta frá og
sjálvir selja fisk sín. Vit fara tí við hesum at
loyva okkum at biðja Føroya landsstýri at
kalla lögtingið saman til viðgerðar av fis-
ka- og sildasöluspurninginum.

Tórshavn, tann 1. maj 1953.

Føroya javnaðarflokkur.

MARSHALL- íðnaðarlánini

Tað fara nú at takast um tvey ár síðani
at vit í nókrum av blöðunum kundu lesa
nakrar frekjudugar greinir um Marshallhjálpi
til óvirkið hjá Einar Waag í Klakksvík.
Teir royndu at pota inn í veikar sálir, at nú
hevið P. M. Dam fingið tak á Marshall-
hjálpin og býtt hana út til sínar parta-
menn. Fiskivinnan fekk ikki eitt oyra, men
socialisturin Einar fekk í hundradúsindum
av krónum. Eyðsáð hava teir vita betur, men
hetta var lygnpropaganda við lít, og tí var
best at nýta hana so leingi, sum hesin eitur-
lögurin var nóg sterkur at halda veikum sál-
um á einum tilfelli stöði, at tær ikki skiltu
millum samleika og lygn ella eisini millum
Marshallhjálpi og Marshalllán.

Sannleikin var nú hesin:

Tað hevið framman undan verið soleiðis,
at menn kundu fáa íðnaðarlán úr Danmark,
Einar Waag royndi at fáa eitt tilfelli lán,
men tað visti seg, at hesin lánstovnurin ikki
var til longur. Hann var avtikin, og vit Fø-
royingar hövdu mist ein hin frægasta og
lagaligasta lánmöguleika, vit hövdu haft.

P. M. Dam, ið var staddur á ríkisdegi, fór
heiman vegin at kanna viðurskiptini, og fekk
at vita, at hesin lángrunnur var avtikin.

men hevur kanska meiri enn tala og skriv-
ing hjá nókrum øðrum føroyingi fingið fast-
sligið føroyingar sum eina serliga tjóð við
öllum tí stjórnar- og lívsrætti, sum ein tjóð
eigir.

Vil »Dagblaðstýris« og tess menn verja
føroyingir í Føroyum á sterkum og húbær-
ligan hátt innan sum uttandura, í tala sum
í skrift, kunnu teir ongan betri mann velja
til fólkatingsmann enn P. M. Dam.

At tað just er hann, sum stendur á odda
fyri skipanini av samarbeiðinum millum
tann føroyska arbeiðar- og fiskimannastatting,
eigir at vera Dagblaðsmönnum ein trygg-
in fyrri, at føroyingurin og hansara tjóð-
skaparrettur sum eitt serligt fólk fer ta
bestu verjuna.

Tað vóru sambandsmenn o. a. við Poulsen
á odda!

Vit hugsa serliga um 15 pst. tollin uppá
öll klæði, eisini arbeiðsklæði og fiskimann-
klæði — og so uppá 30 pst. eykaskattin av
tí vanliga skattinum — byrðir sum hava
trykt fjøldina við hundradum av kr. í eyka-
útreiðslum fyrri hvørja familju.

MEN HVØRJI VÖRU TEIR, SUM
BARDUST ÍMÓTI OG IKKI STEMMAÐU
FYRI HESUM EYKAÚTREIÐSLUM?

Tað var javnaðarflokkurin við Dam á
odda!

HVØRJI HAVA STEDGAD STÖRSTA
PARTINUM AV ALLARI HAVNARBYGG-
ING?

Tað eru sambandsmenn o. a. við Poulsen
á odda!

HVØRJI HAVA LATIÐ BARA STAÐ-
IÐ TIL VIÐ ARMOÐIÐ OG HARVIÐ
ELVT FRAM STREIKU OMAN Á STREI-
KU, IÐ HEVUR KOSTAÐ ARBEIÐS-
MANNINUM OG FISKIMANNINUM OG

Frh. á 2. s.

men i staðin fyrri hövdu Danir av síni Mar-
shallhjálpi sett á stovn ein nýggjan lán-
grunn, haðani menn kunnu fáa íðnaðar- og
handverkslán. Hesin grunnur umfataði ikki
Føroyar. Føroyingar hövdu fingið sína Mar-
shallhjálpi frábytt, enná triðing meira enn
teir rættvisliga áttu — eftir fólkatalinum.

Við miklum ágrýtni arbeiðdi P. M. Dam
fyri, at Marshall-lánini eisini skuldu um-
fata Føroyar, sjálvt um vit ikki við nókrum
beinleiðis rætti kundu krevja tað.

Tað eydnast eisini P. M. Dam at fáa
ríkisdag og ríkisstýrið at ganga við til hetta,
og í dag hava fleiri fyrirkur fingið og fáa
sín broðurpart av hesum Marshall-íðnaðar-
lánunum.

Var Dam ikki á ríkisdegi, og legði hann
ikki allar árur yvir borð fyrri at vinna okk-
um henda rætt, vilda eyðsáð fleiri fyrirkur-
ur, sum í dag eru ella verða ein veruleiki,
neyvan kunnað verið settar á sovn.

Hetta er eitt hitt stórsta bragðið, ið ein
føroyskur fólkatingsmaður nakrantíð hevur
gjørt, og væl var tað, at Einar Waag leit-
aði tann vegin fyrri at fáa lán. Veruleika
kom hann at verða upphavsmáðurin til, at
vit fingi javnljóðis rætt við Danir at fáa
lut í teimum 75 Marshallmilliónunum, ið
settar vóru av til íðnaðar- og handverkslán.

At Einar Waag kom at verða hin fyrsti,
ið fekk eitt tilfelli lán, er eitt nátturligt
úrslit av mannagongdini í hesum máli.

Ein og hvør dugir at skilja hvønn ómeti-
ligan tjýning tað kann hava, at vit eru væl
umboðaði á Danatung. Hetta er visuliga
ikki einasta bragðið ið P. M. Dam hevur
gjørt í ríkislagstjóð síni. Veruleikin er tann,
at tað stutta tíðarskeiðið, hann hevur verið
á ríkisdegi, hevur hann avrikað nóg meira
okkara landi og fólk til frama, enn avrikað
var alla ta tíðina, ið Føroyingar framman-
undan hövdu verið umboðaði á Danatung.

Hvør einasti føroyingur, ið av sonnum vil
verða við til at víkka um ta upplýggjandi
samvinnuna og tryggja okkum tei javnljóð-
rættindini, ið vit longu hava vunnið í ríkis-
felagsskapi við Danir, eigir at móta við val-
borðið hin 7. mai og seta kross við javnaðar-
listan ella eisini eitt av valevnum á hesum
sama lista.

Frágreiðing

Á fundi í sjúkrabústýrinum 29. apríl í
ár var til viðgerðar uppskot frá tveimum
týrslinum um at broyta ta avgerð, sum tik-
in varð á fundi 16. desbr. í fjór um tilnevning
E. Klakksvík sum sjúkrabúslæknar við
Klakksvíkar sjúkrabú frá 1. apríl í ár. Upp-
skotið miðaði ímóti, at E. Klakksvík Nielsen
av egnum vilja í staðin skuldi góðtaka tilnev-
ning í leysa sjúkrabúsembatunum við Subur-
oyar sjúkrabú, og O. Halvorsen, læknir, síð-
ani tilnevnt sjúkrabúslæknar í Klakksvík, t
ið hann hevði fingið línaskep í »Den almin-
delige danske lægeforening« í lag.

Hetta uppskotið visti seg ikki at vera far-
andi vegur, av tí at E. Klakksvík Nielsen ikki
vildi taka við øðrum embætti enn tí, hann
lógliga var settur í, og at tað nú við skrivi
dagfest 16. febr. í m. frá »Den almindelige dan-
ske lægeforening« er upplýst, at felagið ikki
longur vil loyva O. Halvorsen at gerast lim-
ur aftur í felagnum, soleiðis at tann tilnevni-
ing, felagið í desbr. 1951 gav O. Halvorsen,
ikki longur stendur við.

Avgerðin á fundi 16. desbr. í fjór er so-
leiðis ikki broytt.

SJÚKRAHÚSSTJÓRIN
Johan Djurhuus.